

HvdH

HELMUT G.

Wat als..?

Helmut G.

Wat als?

Haye van der Heyden

UITGEVERIJ
VOGELVRIJ

Colofon

Eerste uitgave: augustus 2025
Haye van der Heyden

Uitgeverij Vogelvrij
Redactie: Carlie van Tongeren
Correctie: Janke Scharff
Omslagontwerp: Jesse Jeroen Unlimited
Opmaak: Arjen Broeze, Kingfisher Design

ISBN E-boek: 978-90-835463-5-3
ISBN Paperback: 978-90-835463-4-6

© 2025 Uitgeverij Vogelvrij. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende(n).

© 2025 Uitgeverij Vogelvrij. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior permission in writing from the proprietor(s).

Het einde van het leven

Als de ondergrond even wat harder was, werkte dat kleine, dikke voorwiel van de fiets, dat ooit op de step van Timon junior had gezeten, beter dan die kale, stalen velg zonder band eromheen achter. Kwam hij daarentegen in rul zand of modder terecht, dan was het andersom. Hoe dan ook, de oude Levi Posner moest voortdurend verschrikkelijk hard werken om vooruit te komen, ook natuurlijk door het gewicht van de jutezak met aardappelen op de gammele bagagedrager. Een zeldzaam mooie zak was het, met onverwacht prachtige aardappelen, maar loodzwaar, dat wel. Ondanks de ijzige januari-kou liep het zweet hem daarom met straaltjes langs de slapen in de nek en plakte het flanellen shirt onder zijn jas aan zijn natte rug. Allemachtig, hij was hier echt te oud voor, dit ging hij niet meer doen. Het zou ook wel de laatste keer zijn, beloofde hij zichzelf. Het zuiden was al bevrijd, spoedig zou de rest van Nederland ook verlost worden van de gehate Duitse bezetter en kon het leven in vrijheid opnieuw beginnen. Voor zijn kleinkinderen Timon en Rachel van bijna 9 en 6 – die kleine Timon en kleine Rachel werden genoemd omdat ze dezelfde voornamen hadden als hun ouders – zou deze verrotte oorlog over een paar jaar hopelijk niet meer zijn dan een vage, angstige herinnering. Echt honger hadden ze gelukkig niet geleden, omdat ze de magerste jaren op het boerenland hadden gewoond, en verschrikkelijke bombardementen hadden ze ook niet meegemaakt. Godzijdank, godzijdank, godzijdank.

De Griekse Timon, hun vader, geboren en opgegroeid in Athene, begon ooit zijn werkende leven als zeeman, was op een bepaald moment in Rotterdam blijven hangen, werd na verloop van een aantal ijverige jaren genaturaliseerd tot Nederlander en had vervolgens in zijn nieuwe vaderland, eerst als knecht en later als kleine boer, met hard werken een nieuw bestaan opgebouwd. Rachel was hij tegengekomen in Utrecht, toen hij daar net als zij en haar vader op zoek was naar een huurwoning. Ze kwamen elkaar tegen bij de bezichtiging van een beschikbaar arbeidershuisje in Oost, graptten dat ze daar om de kosten te drukken ook samen konden gaan wonen, waren iets gaan drinken met zijn drieën en zo was het allemaal gekomen. Vonken sloegen over, met een huwelijk en ouderschap als voortvarend gevolg. Toen de twee kinderen nog klein waren, huurde het gezin een kleine boerderij met wat grond in Maartensdijk en opa Levi ging mee. Handig natuurlijk, hij kon op de kleintjes passen als vader en moeder het druk hadden.

En toen kwam de oorlog. Omdat de officiële achternaam van de huurder Samiotis was en de twee Rachels al een tijdje in het openbaar als Toos en Ansje door het leven gingen, waren de Jodenjagers van de nazi's de jonge familie nooit op het spoor gekomen. Goddank, goddank, goddank. Beide kinderen waren Joods omdat hun moeder dat was, maar ze zagen er niet zo uit en hadden dus gelukkig die exotische achternaam. Dat was ongetwijfeld hun redding

geweest. Nu was het zaak nog even stil te blijven en de spreekwoordelijke adem in te houden, om de lonkende eindstreep te halen, die nu toch vrijwel zeker heel dichtbij was. Het zou allemaal goed komen.

De grote zak prachtige eigenheimers die Levi het fietsen nu zo zwaar maakte, zou daar ongetwijfeld een belangrijke bijdrage aan leveren de komende weken. Het had hem de trouwring van zijn Esther gekost, maar hij wist zeker dat ze vanuit de hemel tevreden op de ruil had toegekeken. Het leven van het jonge gezin was natuurlijk ook voor haar goud waard, letterlijk en figuurlijk, en toen ze nog leefde, had ze altijd zwaarder laten wegen wat zwaarder woog. Ach god, Es, wat had hij geluk gehad een flink deel van zijn leven met haar te hebben mogen doorbrengen.

Toen hij na het bospad naar rechts de weg opdraaide, leek het even of er iets door hem heen sidderde, een kleine elektrische schok. Waar kwam die vandaan? Had het iets te maken met de mensen die daar verderop op straat bij elkaar stonden? Er was daar blijkbaar iets aan de hand en door de jaren die achter hem lagen, was Levi eraan gewend geraakt dat het dan altijd om slecht nieuws ging, om drama en ellende. Zou dat ooit nog overgaan? Zou een groepje mensen verderop ooit nog die opwindning van vroeger kunnen veroorzaken: er is daar iets gaande, ik ben benieuwd?

Toen hij dichterbij kwam, zag hij dat links het hek naar Oud-Koddestein wijd geopend was en

dat het groepje daar met de rug naartoe gekeerd stond, de blikken gericht op de overkant. Ze keken naar het kleine boerderijtje waar hij met zijn dochter en haar gezin de laatste zeven jaren had doorgebracht. Grote God. Toen ze het gepiep van zijn achterwiel hoorden, en het geknars van het staal op de weg die geen weg meer genoemd mocht worden, draaide iedereen zich naar hem toe, met ontdane en verschrikte gezichten. En dat was het moment dat hij het wist, dat het tot hem doordrong dat er iets gebeurd was wat zijn leven definitief ging verwoesten. Grote, grote God. De laatste honderd meter naar die bleke gezichten waar de afschuw op te lezen was, duurde eindeloos, alsof de tijd door de angst vertraagde. Vlak vóór zijn overburen en de twee onbekenden remde Levi de fiets, kwam tot stilstand, haalde zijn voeten van de pedalen en strekte zijn benen naar opzij. 'Wat is er gebeurd?' vroeg hij met een overslaande stem.

'Ze hebben ze meegenomen. Opeens. Het was zo gebeurd,' sprak overbuurman Harm, vertwijfeld schuddend met zijn hoofd. 'Het ging zo snel, zo snel.'

'Wie? Wie is weg en wie is er nog?'

'Iedereen. Niemand. Ik bedoel, ze hebben ze achter in een vrachtwagen gezet, alle vier. Grote Timon hoefde niet, maar hij wilde per se mee.'

Als vanzelf knikten zijn benen, waardoor Levi opzij viel, met fiets en al. En ook die val duurde lang, alsof de weg naar de grond eindeloos was. Toch lag hij daar minder dan een seconde later aan de zijkant van de weg op de ijskoude

ondergrond van stenen en gruis. Hij sloot zijn ogen, om te vertrekken uit de wereld waarin hij was. Weg wilde hij, weg van alles en iedereen. Ze hadden hen meegenomen, alle vier. Timon en Rachel en kleine Timon en kleine Rachel. Hun levens waren waarschijnlijk voorbij en dus dat van hun vader, schoonvader en grootvader ook. Het was klaar, dit was het einde. Die verdomde aardappels hadden nu geen enkele waarde meer. O god Esther, kijk je nog steeds toe? Lieverd, doe maar niet, doe niet. Keer je af van de wereld, het is een verschrikkelijke plek.

Hij had niets gedaan

De Führerbunker, de duistere, ondergrondse schuilplaats, lag diep onder de Reichskanzlei in Berlijn en was een labyrint van koude, betonnen muren die de echo's van de buitenwereld volledig aan het oor onttrokken. De lucht was er zwaar en benauwd en al wekenlang doordrenkt van de zweterige geur van angst en wanhoop. Het interieur was overal eenvoudig en volkomen onpersoonlijk en de muren, kaal en ongeverfd, gaven de ruimtes een kille, steriele uitstraling. De verlichting, een zwakke gloed van elektrische lampen, wierp spookachtige schaduwen op alles en iedereen, verbleekte kleuren en benadrukte de wanhoop op de gezichten van allen die daar nog aanwezig waren. In de hoeken lagen nu allerlei vergeten spullen: een paar boeken, een versleten jasje en een handvol foto's van gelukkiger tijden. De slaapkamers, sober ingericht met eenvoudige bedden en goedkope kasten, beloofden nog steeds een laatste toevlucht voor geestelijke uitputting te zijn, maar waren dat al lang niet meer. De bedden, die al dagen door niemand meer werden opgemaakt, bleken meer eenzame plekken voor zorgen en wanhoop dan voor rust en slaap.

Het was enige maanden later dat de in Polen geboren Rochus Misch, een van de persoonlijke bewakers van de Führer, die nu na de zelfmoord van zijn baas in de bunker functioneerde als de regelaar van van alles en nog wat, onmiskenbaar geconfronteerd werd met het afscheid dat Magda Goebbels van haar kinderen aan het nemen was. Ze deed dat in de ruimte waar hij zich de

laatste weken meestal ophield, omdat het de telefooncentrale was geworden en het opvangen van berichten en informatie van buiten zijn voornaamste taak was geworden. Rochus had de laatste dagen in de veronderstelling verkeerd dat mevrouw Goebbels van plan was haar vijf dochters en de ene zoon naar elders over te brengen, naar het platteland of misschien zelfs over de grens, maar nu ineens begreep hij dat deze moeder het voornemen had een einde aan de levens van haar zes kinderen te maken. Lieve hemel. Ze fluisterde hen toe, hoorde hij, dat een wereld zonder oom Adolf niet de moeite waard was om een bestaan in op te bouwen, zonder enige twijfel in haar stem, vastberaden als ze altijd was. De kinderen begrepen niet goed wat ze bedoelde, reageerden verward, stelden allerlei onbeholpen vragen waar Rochus uit opmaakte dat ze niet wisten dat de Führer en zijn vrouw al dood waren. Begrepen ze wat hun te wachten stond? Dat gelukkig waarschijnlijk niet, maar ze voelden dat er iets dramatisch te gebeuren stond, dat was wel duidelijk. Kleine Helmut probeerde zich groot te houden, zag hij, en zijn iets jongere zusje Helga huilde. Marga troostte haar, trok haar tegen zich aan, sprak ondertussen al haar kinderen een voor een met zachte stem toe en streek hen over hun haren. Alle zes waren ze gehuld in lange, witte hemden, alsof mama hen had voorbereid om straks als engelen naar de hemel te vliegen.

Rochus was daar in die ruimte aanwezig waar Magda Goebbels haar kinderen voorbereidde

op wat ging komen, maar hield zijn koptelefoon op, zodat de suggestie gewekt werd dat hij niets hoorde van wat er gaande was. Magda Goebbels, gekleed in een eenvoudige vaalbruine jurk, keek dan ook geen seconde zijn kant op, alsof hij er niet was of alsof zij er volstrekt van uitging dat hij instemde met haar wrede voornemen. Rochus merkte nu dat zijn rug bezweet raakte en dat hij zijn hart voelde bonzen in zijn keel. De man die hij moest bewaken was er niet meer, die behoefde dus niet meer gevreesd en gehoorzaamd te worden, en omdat bescherming bieden hem nou eenmaal in het bloed zat, kwam het in hem op een poging te doen deze kinderen te redden. Dat veroorzaakte die grote onrust in zijn lijf, want hoe zou hij dat dan moeten doen? Hij had geen enkele autoriteit over deze vrouw, en haar echtgenoot, die ook nog ergens in de bunker aanwezig was, zou ongetwijfeld onmiddellijk haar kant kiezen. Ze zouden hem zonder aarzeling doodschieten, want wat maakte het nog uit? Alles was toch al voorbij, voor iedereen. Rochus Misch bleef dus nog maar even doen alsof hij niets zag en hoorde, terwijl hij, letterlijk misselijk geworden, zo nu en dan het tafereel een quasiongeïnteresseerde blik toewierp.

Na een kwartiertje zachte woordjes en liefkozerij nam mevrouw Goebbels haar kinderschare mee naar boven, richting de voorbunker. Hoe zou het in zijn werk gaan? Zouden de kinderen eerst nog te horen krijgen dat hun einde gekomen was? Zo wreed kon een moeder toch niet zijn? Nog eens kwam het in hem op zijn dienstwapen

uit de holster te halen, erachteraan te gaan, haar in het hoofd te schieten en de zes mee naar buiten te nemen, waar de oorlog weliswaar nog in volle hevigheid aan de gang was, maar het nu toch echt niet lang meer kon duren. Wellicht konden ze zich ergens een paar dagen verborgen houden, tot alles definitief voorbij was. Maar hoe zouden de kinderen reageren als ze zagen dat iemand voor hun ogen hun moeder vermoordde? Ze wisten toch niet wat er ging gebeuren? Met wat voor trauma en herinnering stuurde hij hen dan de rest van hun leven in? Rochus Misch verroerde zich niet en bleef waar hij was.

Tegen zeven uur in de avond, toen hij daar nog steeds telefoontjes zat aan te nemen, keerde Magda Goebbels terug uit de voorbunker. Ze was lijkbleek, zei niets en ging aan het kleine tafeltje zitten, waar een stapeltje speelkaarten op lag. Dat pakte ze op en ze begon met licht trillende handen rijtjes te leggen, alsof ze een spel met zichzelf speelde. Even later kwam haar man Joseph Goebbels binnen, hij ging bij haar staan en keek mee naar wat ze deed. Het leek alsof er niets gebeurd was, maar Rochus wist dat niets, maar dan ook werkelijk helemaal niets op deze aarde minder waar was. Er had een verschrikkelijk drama plaatsgevonden boven in de voorbunker, iets wat alle ellende en elk voorstellingsvermogen te boven ging. Hij had niets gedaan om dat tegen te houden en nu was het te laat.

Geen aarzeling meer

Later die dag pleegde het echtpaar Goebbels zelfmoord door het innemen van blauwzuurcapsules, waarna ze samen in de tuin bij de Kanzlei in een vers gedolven graf werden gelegd. Daar kregen ze, zoals afgesproken, ieder ook nog een paar kogels in het lijf geschoten, om zeker te zijn van hun dood. Vervolgens werden hun lijken met het beetje benzine dat er nog was in brand gestoken.

Rochus Misch was bij dat alles niet aanwezig. Hij zat als verdoofd beneden in zijn vertrouwde telefoonruimte en werd daar al enige uren door iedereen genegeerd. Alle autoriteit was nu verdwenen, er klonken niet langer bevelen en er bestond geen hiërarchie meer. Het was nu werkelijk ieder voor zich. Wat ging hij doen? Nog even wachten misschien, tot het iets rustiger werd buiten, en dan naar huis en naar zijn vrouw en zijn dochtertje van één jaar oud. Er wachtte hem vanaf vandaag hopelijk een geheel nieuw leven. Was hij een misdadiger geweest? Had hij niet alleen maar bevelen uitgevoerd? Kon dat een misdaad zijn?

Door een vreemde kracht gestuurd, iets magisch of misschien was het gewoon alleen maar onmogelijk te bedwingen nieuwsgierigheid, liep Rochus op een bepaald moment met gespeeld ferme passen, alsof hij op een inspectieronde was, naar de kamer in de voorbunker waar de zes dode kinderen moesten liggen. Hij opende quasiachteloos de deur, knipte het licht aan en blikte naar binnen. Alles zag er gelukkig vredig uit daar, niet onaangenaam. De kleine

lichamen leken te slapen, de meesten lagen van hem afgekeerd, met hun ruggen naar hem toe. Net wilde hij het licht weer uitdoen, om te vertrekken en definitief alles van het leven van de laatste tijd achter zich te laten, toen hij in een van de kleine lijfjes een minuscule beweging zag. Lieve hemel, het was Helmut, zijn grote vriend, met wie hij de laatste maanden in de lange gangen van de bunker weleens gevoetbald had. Die leefde dus nog! Hij leefde! Lieve hemel. Toen Rochus een paar passen naar hem toe liep, zag hij dat de jongen op zijn zij lag en dat er naast zijn lippen een kleine natte plek op het kussen te zien was. Zou het vergif dat ze hem hadden toegediend uit zijn mond zijn gelopen? Dat kon natuurlijk.

Er was nu opeens geen angst meer en geen aarzeling. Het lot of de voorzienigheid had hem in deze situatie gebracht en nu kon hij niet anders dan verantwoordelijkheid nemen voor wat er op zijn pad gekomen was. Hij pakte de kleine jongen op en legde hem met zijn buik naar hem toe hoog op zijn borst, zodat het hoofdje voorover over zijn schouder heen zakte. Zo liep hij met hem naar buiten, zonder op of om te kijken, weer met stevige passen, zodat het leek alsof hij iets deed wat hem door iemand opgedragen was.

Dat bleek niet nodig, in de voorbunker en de Reichskanzlei kwam hij niemand meer tegen en de twee soldaten die vanwege te weinig benzine buiten nog steeds bezig waren met het verbranden van de lijken van Joseph en Magda Goebbels, besteedden geen enkele aandacht aan

hem en het kind dat hij bij zich droeg. Ieder voor zich en God was verdwenen. Zo liep hij de straat op en een stukje de stad in, waar korte plotse-linge erupties van lawaai en paniek en unheimische stiltes elkaar afwisselden. Waarom zou er in jezusnaam eigenlijk nog gevochten worden? Iedereen wist toch dat het voorbij was?

Na tien minuten stevig doorstappen, ging hij een groot oud huis binnen, dat er verlaten uitzag, en verschool zich daar met zijn kostbare vracht om even op adem te komen en om te kijken hoe het geweld in de straten zich verder zou ontwikkelen. Met het kind nog steeds tegen zijn borst zag hij vanuit het raam op de eerste verdieping dat de burgers die over straat gingen dat alleen maar deden om weg te komen, te vluchten, zich in veiligheid te brengen, en dat de groepjes, zo te zien Russische, soldaten wat angstig om zich heen kijkend langzaam voorbijtrokken. Was de oorlog nu dan echt voorbij? Daar zag het naar uit. Hitler was dood en zijn rijk was failliet.

Hij legde de jongen in een grote stoel opzij van het raam en begon hem voorzichtig te onderzoeken. Ja, hij ademde nog, zij het wat onrustig en oppervlakkig, en zo nu en dan bewoog hij iets: zijn hoofd, een klein stukje, of een paar vingers, licht trillend. Hij leefde nog, als enige van zijn familie. En wat dan? Wat nu? Wat voor leven stond hem te wachten? Wat moest hij met dit kind?

Een kleine twintig minuten later, toen het al een flinke tijd stil was daar, ging Rochus weer naar buiten, met kleine Helmut, die nog steeds

half bewusteloos was, dicht tegen zich aan. De enkelingen of kleine groepjes die hij hier en daar tegenkwam, lieten hem met rust. Logisch, hij was een man die met een kind in zijn armen over straat ging en dus totaal ongevaarlijk. Daar ging een vader die zijn kind beschermde.

'Mein Gott,' sprak Gerda toen haar man met de jongen in zijn armen het kleine appartement in de Elbertstrasse binnenstapte, waar Rochus en zij nadat ze vertrokken waren uit het appartement in de Kanzlei nu al een paar weken verbleven. Ze was bezig met het voeren van de kleine Brigitta en keek op alsof hij haar daar verschrikkelijk bij stoorde.

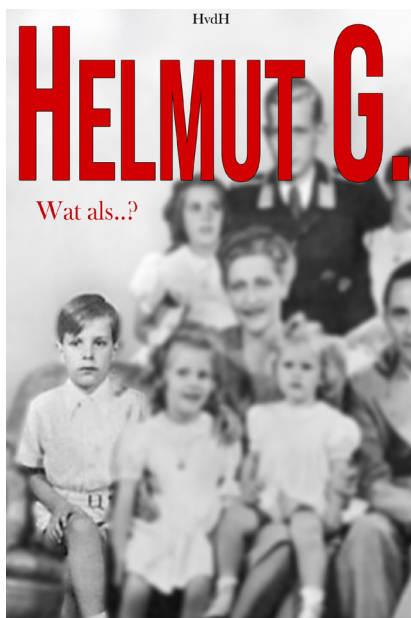
Rochus schudde driftig zijn hoofd, om mee aan te duiden dat hij nu geen tegenspraak duldde, zelfs niet bereid was tot een gesprek, en nam de kleine jongen mee naar het slaapkamertje van hun dochter. Die kon wel een paar dagen bij haar ouders op de kamer. Nee, hij wilde hier nu echt geen ingewikkelde discussies over. Dit was simpelweg iets wat hij moest doen, al was het maar om zijn medewerking aan het meest verschrikkelijke regime dat de wereld ooit gekend had een heel klein beetje goed te maken. Deed hij dat dan? Was dat niet een volstrekt idiote gedachte? Maakte je iets goed als je de zoon van een van de grootste misdadigers aller tijden redde? Hij wist het niet, omdat hij niet meer kon nadenken, hij kon alleen maar doen. En dus deed hij.

De volgende dag gingen individuen en groepen burgers de verlaten Reichskanzlei

binnen, om er te plunderen en hun woede te uiten, nadat ze daarbuiten al de maar half verbrande en daardoor nog herkenbare lijken van het echtpaar Goebbels hadden aangetroffen. Vervolgens werden ook de bunker en voorbunker bekeken, beklad en leeggeroofd en vonden ze daar in een kamertje vijf dode kinderen, gekleed in lange, witte hemden, die door een buurtbewoonster die in de Kanzlei schoongemaakt had, werden herkend als het nageslacht van het echtpaar Goebbels.

De kleine lijkjes werden door een paar boze jongens naar buiten gedragen en daar tegen een muur gekwakt. Even later werd er een kartonnen bord bijgezet, waarop stond wie ze waren geweest. Sommigen die daar langskwamen gooiden met kleine en grotere stenen naar de dode kinderen, omdat zij ook, vonden ze, schuld hadden aan de ellende die de nazi's Duitsland en de wereld hadden gebracht. Dat het er maar vijf waren, geen zes, en dat het allemaal meisjes waren en dat de jongen ontbrak, viel niemand op. Het was ook al snel bijna niet meer te zien of het om meisjes of jongens ging. De gezichtjes waren inmiddels kapot en onherkenbaar en de witte hemden waren rood van het bloed en zwart van het vuil.

Verder lezen?

Benieuwd naar het hele verhaal en wil je verder lezen?

KLIK DAN OP DE ONDERSTAANDE LINK

<https://uitgeverijvogelvrij.nl/boek/?id=helmut-g>

Over Uitgeverij Vogelvrij

Uitgeverij Vogelvrij publiceert boekjes, zowel in fysieke vorm als digitaal, met de lengte en de amusementswaarde van speelfilms, die beogen net zo toegankelijk te zijn als audiovisuele producties. De boekjes hebben vaak minder tekst dan een standaardroman en kunnen voorzien zijn van plaatjes, foto's, tekeningen of audio- of videofragmenten, die zelfs in het geval van een papieren boek met QR-codes op een smartphone of een tablet direct beluisterd en bekeken kunnen worden. Lezen en kijken of lezen en luisteren.

Uitgeverij Vogelvrij wil inspelen op een nieuwe wereld en kiest ervoor meer een contentfabriekje in het algemeen dan alleen een uitgever van boeken te zijn. Het gaat om het opbouwen van een fonds van verhalen en formats, uitgegeven als boekjes en daardoor auteursrechtelijk beschermd, die vaak in basis geschikt zijn voor een audiovisuele productie, ten behoeve van media die de behoefte hebben aan een constante stroom van content.

Informatie over de uitgeverij en/of deze titels is ook te vinden op de website www.uitgeverijvogelvrij.nl of kan per mail worden opgevraagd: info@uitgeverijvogelvrij.nl.

